

TEISINIŲ RIZIKŲ VALDYMAS ŠIUOLAIKINĖJE PRAMONĖS ĮMONĖJE

Marius Grajauskas
Advokatas, vadovaujantis partneris
2016.09.06

LEADELL

PRAMONĖ 4.0. IŠŠŪKIAI:

- Jutiklių platus naudojimas pramonėje;
- Bevielio ryšio ir tinklų išplėtimas;
- Protingų/išmaniųjų robotų, mašinų diegimas;
- Didelės apimties duomenų tvarkymas, jų analizė.

LEAD E I I

PRAMONĖ 4.0. TEISINIAI SPRENDIMO BŪDAI

1. Duomenų apsauga / privatumas;
2. IT / Kibernetinio saugumo didinimas;
3. Komercinių (gamybinių paslapčių) apsauga;
4. Intelektinės nuosavybės apsauga.

1. DUOMENŲ APSAUGA IR PRIVATUMAS (I)

- Duomenų apsauga yra ypatingai svarbus aspektas šiuolaikinėje pramonės įmonėje.
- Poreikis apsaugoti:
 - Įmonės duomenis;
 - Įmonės darbuotojų duomenis;
 - Įmonės klientų duomenis.

1. DUOMENŲ APSAUGA IR PRIVATUMAS (II)

Teisinis reguliavimas:

- Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas.
- 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo 95/46/EB.

1. DUOMENŲ APSAUGA IR PRIVATUMAS (III)

- **Asmens duomenys** - bet kuri informacija, susijusi su fiziniu asmeniu – duomenų subjektu, kurio tapatybė yra žinoma arba gali būti tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyta pasinaudojant tokiais duomenimis kaip asmens kodas, vienas arba keli asmeniui būdingi fizinio, fiziologinio, psichologinio, ekonominio, kultūrinio ar socialinio pobūdžio požymiai (ADTAĮ 2 str. 1 d.).
- **Duomenų tvarkymas** - bet kuris su asmens duomenimis atliekamas veiksmas: rinkimas, užrašymas, kaupimas, saugojimas, klasifikavimas, grupavimas, jungimas, keitimas (papildymas ar taisymas), teikimas, paskelbimas, naudojimas, loginės ir (arba) aritmetinės operacijos, paieška, skleidimas, naikinimas ar kitoks veiksmas arba veiksmų rinkinys (ADTAĮ 2 str. 4 d.).

1. DUOMENŲ APSAUGA IR PRIVATUMAS (III)

- 2016 m. balandžio 27 d. EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas).
- Šiuo reglamentu atnaujinami ir modernizuojami 1995 m. duomenų apsaugos direktyvos principai.
- Reglamentas įsigalios nuo 2018-05-06.

1. DUOMENŲ APSAUGA IR PRIVATUMAS (IV)

Lyginant su galiojančiais teisės aktais Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas:

- ❑ Reglamente išdėstomos **duomenų subjekto** – fizinio asmens, kurio asmens duomenys tvarkomi, **teisės**. Šiomis sustiprintomis teisėmis asmenims suteikiama daugiau galimybių kontroliuoti savo asmens duomenis, be kita ko, užtikrinant:
 - būtinybę gauti aiškų fizinio asmens sutikimą tvarkyti asmens duomenis
 - lengvesnę duomenų subjekto prieigą prie savo asmens duomenų
 - teisę reikalauti ištaisyti, ištrinti duomenis ir teisę „būti pamirštam“
 - teisę nesutikti, be kita ko, nesutikti, kad jo asmens duomenys būtų tvarkomi profiliavimo tikslais
 - teisę į duomenų perkeliamumą iš vieno paslaugų teikėjo kitam.
- ❑ Duomenų valdytojams (atsakingiems už duomenų tvarkymą) nustatoma prievolė teikti skaidrią ir lengvai prieinamą informaciją duomenų subjektams apie jų duomenų tvarkymą.

1. DUOMENŲ APSAUGA IR PRIVATUMAS (V)

Lyginant su galiojančiais teisės aktais Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas:

- Panaikinama pareiga asmens duomenų valdytojams registruotis Valstybinėje asmens duomenų apsaugos inspekcijoje.
- Duomenų valdytojų pareigos iš esmės nesikeičia, tačiau pagal Reglamentą informaciją apie asmens duomenų valdymą ir tvarkymą Valstybinei asmens duomenų apsaugos inspekcijai reikės teikti tik gavus individualų prašymą.
- Įmonėms, kuriose dirba mažiau kaip 250 darbuotojų, biurokratinė našta dar labiau palengvinama. Daugeliu atvejų tokioms įmonėms ir organizacijoms, kur asmens duomenų tvarkymas nėra nuolatinė plataus masto veikla, nereikės turėti asmens duomenų tvarkymo veiklos įrašų – specialių taisyklių ir kitų dokumentų.

LEADELL

1. DUOMENŲ APSAUGA IR PRIVATUMAS (VI)

Rekomendacijos įmonėms:

- Imtis techninių ir teisinių priemonių užtikrinant duomenų saugumą;
- ✓ Įmonėje turi būti parengtos ir patvirtintos duomenų tvarkymo taisyklės, su jomis supažindinti įmonės darbuotojai;
- ✓ Tvarkyti duomenis tik teisėtu būdu, laikantis įstatymo reikalavimų.
- **Už duomenų apsaugos pažeidimus įmonėms gali kilti:**
 - Civilinė atsakomybė (CK 2.23 str.),
 - administracinė atsakomybė (ATPK 214¹⁴ str.): bauda nuo 144 iki 289 EUR.
 - arba baudžiamoji atsakomybė (BK 167, 168 str.): bauda, arba laisvės apribojimas, arba areštas, arba laisvės atėmimas iki trejų metų. Atsako ir JA.

2. IT / KIBERNETINIO SAUGUMO DIDINIMAS (I)

Kibernetinis saugumas – tai visuma teisinių, informacijos sklaidos, organizacinių ir techninių priemonių, skirtų kibernetiniams incidentams išvengti, aptikti, analizuoti ir reaguoti į juos, taip pat įprastinei elektroninių ryšių tinklų, informacinių sistemų ar pramoninių procesų valdymo sistemų veiklai, įvykus šiems incidentams, atkurti.

2. IT / KIBERNETINIO SAUGUMO DIDINIMAS (II)

Teisinis reguliavimas:

- Lietuvos Respublikos kibernetinio saugumo įstatymas (įsigaliojo 2015 m. sausio 1 d).
- 2016 m. liepos 6 d. EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA (ES) 2016/1148 dėl priemonių aukštam bendram tinklų ir informacinių sistemų saugumo lygiui visoje Sąjungoje užtikrinti.

2. IT / KIBERNETINIO SAUGUMO DIDINIMAS (III)

- **Kibernetiniai incidentai gali būti:**
 - ✓ Elektroniniai nusikaltimai;
 - ✓ Duomenų vagystės;
 - ✓ Turinio iškraipymas;
 - ✓ Sabotažas;
 - ✓ Šnipinėjimas;
 - ✓ Kt.

2. IT / KIBERNETINIO SAUGUMO DIDINIMAS (IV)

- 2016 m. liepos 6 d. EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA (ES) 2016/1148 dėl priemonių aukštam bendram tinklų ir informacinių sistemų saugumo lygiui visoje Sąjungoje užtikrinti.
- Direktyva įsigalios nuo 2018-08-09.
- **Direktyvos tikslas** – užtikrinti aukštą bendrą tinklų ir informacijos saugumo lygį. Tai reiškia, kad turi būti didinamas interneto ir privačių tinklų bei informacinių sistemų, palaikančių mūsų visuomenės ir ekonomikos funkcionavimą, saugumas.
- Šia Direktyva nustatomas skaitmeninių technologijų, tinklų ir paslaugų visose valstybėse narėse būtinausias saugumo lygis.
- Direktyvoje taip pat įtvirtinta pareiga tam tikroms įmonėms ir organizacijoms (pvz. skaitmeninių paslaugų teikėjams, esminių paslaugų operatoriams) pranešti apie didelius kibernetinius incidentus.

LEADELL

2. IT / KIBERNETINIO SAUGUMO DIDINIMAS (V)

Rekomendacijos įmonėms:

- Naudoti legalią programinę įrangą;
- Nuolat atnaujinti programinę įrangą;
- Neatidarinėti neaiškių el. laiškų ir jų priedų;
- Nesijungti prie nesaugių bevielių tinklų;
- Laikytis valstybės nustatytų kibernetinio saugumo, elektroninės informacijos saugos reikalavimų;
- Pranešti apie pastebėtus kibernetinius incidentus (LT atsakinga: Kibernetinio saugumo taryba).

3. KOMERCINIŲ (GAMYBINIŲ) PASLAPČIŲ APSAUGA (I)

- **Informacija laikoma komercine (gamybine) paslaptimi**, jeigu turi tikrą ar potencialią komercinę (gamybinę) vertę dėl to, kad jos nežino tretieji asmenys ir ji negali būti laisvai prieinama dėl šios informacijos savininko ar kito asmens, kuriam savininkas ją yra patikėjęs, protingų pastangų išsaugoti jos slaptumą (CK 1.116 str. 1 d.).

3. KOMERCINIŲ (GAMYBINIŲ) PASLAPČIŲ APSAUGA (II)

- Pagal LAT praktiką, *komercine paslaptimi laikoma informacija, kurią savininkas saugo protingomis pastangomis, pavyzdžiui, fizinėmis, techninėmis, teisinėmis, organizacinėmis ar kitokiomis priemonėmis* (LAT 2014-10-27 nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-447/2014; 2011-07-01 nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-303/2011).
- CK komercinės (gamybinės) paslapties sąvoka gana plati, į kurią patenka platus spektras bendrovės interesų.
- Komercine (gamybine) bendrovės paslaptimi gali būti, pvz. technologinės paslaptys, bendrovės gamybos pajėgumai, darbo organizavimas ar atsargų (žaliavų) lygis, informacija apie klientus, informacija apie bendrovės materialaus ir finansinio turto investicijas ir kt.
- Apsaugos terminas: komercinė (gamybinė) informacija saugoma neribotą laiką.

3. KOMERCINIŲ (GAMYBINIŲ) PASLAPČIŲ APSAUGA (III)

- Informacija gali būti laikoma komercine (gamybine) paslaptimi, tik kai jai nėra taikoma kitų intelektinės nuosavybės teisės saugomų objektų apsauga (patentų, prekių ženklų, pramoninio dizaino, kt.).
- Komercine (gamybine) paslaptimi nelaikoma informacija apie viešuosius interesus atitinkančias paslaugas teikiančių subjektų paslaugų ir prekių kainas bei veiklos sąnaudas. Kitą informaciją, kuri negali būti laikoma komercine (gamybine) paslaptimi, nustato įstatymai (CK 1.116 str. 2 d.).

3. KOMERCINIŲ (GAMYBINIŲ) PASLAPČIŲ APSAUGA (IV)

- Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl neatskleistos praktinės patirties ir verslo informacijos (komercinių paslapčių) apsaugos nuo neteisėto gavimo, naudojimo ir atskleidimo Nr. 2016/943.
- Įsigalios nuo 2018.06

Direktyva siūloma:

- Apibrėžti visoms ES valstybės narėms bendrą komercinių paslapčių sąvoką.
- Nustatomas sutrumpintas 6 m. ieškinio senaties terminas ieškiniams pateikti.
- Nurodomi teisėto/neteisėto komercinių paslapčių gavimo, naudojimo ir atskleidimo atvejai.
- Numatomos laikinosios apsaugos ir prevencinės priemonės (laikiniai nutraukti komercinės paslapties naudojimą, sulaikyti prekes, užkirsti kelią jų pateikimui į rinką).

LEADELL

3. KOMERCINIŲ (GAMYBINIŲ) PASLAPČIŲ APSAUGA (IV)

Siekiant apsaugoti komercinę (gamybinę) informaciją rekomenduojama imtis šių priemonių:

•**Techninių ir programinių priemonių** (pvz. spec. programomis, techniškai apsaugoti info. nuo kopijavimo, dauginimo, atgaminimo, kt.);

•**Teisinių priemonių**:

1. Apibrėžti, kokia informacija laikoma komercine (gamybine) paslaptimi, - sudaryti bendrovės komercinių paslapčių sąrašą, kurį patvirtintų bendrovės valdymo organas (valdyba, direktorius);

2. Tvirtinant konfidencialios (gamybinės) informacijos sąrašą, svarbu numatyti šios informacijos saugojimo būdus, - siūlytina numatyti draudimą kopijuoti popieriuje esančią informaciją, elektroninę duomenų bazę, kt.

3. Su patvirtintu komercinių paslapčių sąrašu pasirašytinai supažindinti darbuotojus, kuriems šios paslaptys gali būti žinomos atliekant pavestas darbo funkcijas;

4. Su darbuotojais, kuriems dėl darbo funkcijų paslaptys gali būti žinomos, sudaryti konfidencialumo sutartis, kuriose nustatyti konfidencialumo įsipareigojimą po darbo sutarties nutraukimo, atsakomybę už konfidencialios informacijos atskleidimą, kt.;

5. Sudaryti konfidencialumo ir informacijos neatskleidimo sutartis (angl. non-disclosure agreement) su verslo partneriais, kurie disponuos bendrovės komercine (gamybine) paslaptimi.

LEADELL

4. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS APSAUGA / PATENTAI (I)

- Teisinis reguliavimas:
 - ❑ Patentų įstatymas;
 - ❑ Autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos įstatymas.

4. INTELEKTYNĖS NUOSAVYBĖS APSAUGA / PATENTAI (II)

- **Patentas** – tai technikos srities išradimas, kuris yra (1) naujas, (2) atitinka išradimo lygį ir (3) turi pramoninį pritaikomumą (Patentų įst. 4 str. 1 d.).
- Išradimo apibrėžtis turi būti tiksli, konkreti ir paremta išradimo aprašymu, nes išradimo apibrėžtis nustato patento suteikiamos teisinės apsaugos ribas.
- Patento apsaugos terminas - 20 m.
- Patentas registruojamas Valstybiniame patentų biure.

4. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS APSAUGA / PATENTAI (III)

- **Negali būti patentuojami:**
 - 1) atradimai, mokslo teorijos ir matematiniai metodai;
 - 2) gaminių išoriniai vaizdai;
 - 3) žaidimų, intelektinės arba ūkinės veiklos planai, taisyklės ir būdai, taip pat kompiuterių programos;
 - 4) informacijos teikimo būdai;
 - 5) natūralioje aplinkoje esantis žmogaus kūnas ar jo elementas.

4. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS APSAUGA / MOBILIOSIOS PROGRAMĖLĖS (IV)

- **Mobilioji programėlė (Apps)** - taikomoji programinė įranga, skirta išmaniesiems telefonams, plašetiniams kompiuteriams ir kitiems mobiliesiems įrenginiams.
- Tai – autorių teisių objektas.
- Pagal ATGTAJ 13 str. autorių teisės į literatūros, mokslo ir meno kūrinį atsiranda jį sukūrus.
- Registracija nebūtina įgyti autorių teises, tačiau, sprendžiant ginčą dėl autorių teisių pažeidimo, dažnai iškyla klausimas, ar asmuo yra kūrinio autorius.

I. E. A. D. E. I. I.

4. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS APSAUGA / MOBILIOSIOS PROGRAMĖLĖS (V)

- Nuo 2000 m. Lietuvoje kompiuterinių programų ir duomenų bazių registraciją veda asociacija „INFOBALT“.
- Asociacija „INFOBALT“ teikia šias paslaugas:
 - ✓ Kompiuterių programų nuosavybės teisės, autorystės patvirtinimas;
 - ✓ Produkto registracija;
 - ✓ Pažymėjimo išdavimas;
 - ✓ Konsultacijos.

4. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS APSAUGA (VI)

- Laiku imtis priemonių apsaugoti bendrovės kuriamus produktus (patentuoti, registruoti mobiliosios programėlės (Apps) autorines teises).
- Patentų atveju, - aiškiai ir tiksliai nurodyti išradimo apibrėžtį, nes išradimo apibrėžtis nustato patento suteikiamos teisinės apsaugos ribas.
- Jei sukuriamas tarnybinis patentas, - autorinio atlyginimo sutartyje aiškiai numatyti išradėjui autorinį atlyginimą, bei kitas sąlygas.
- Nustačius pažeidimą, nedelsiant imtis pažeistų teisių gynimo būdų (žalos/nuostolių atlyginimo, uždrausti atlikti neteisėtus veiksmus ir pan.).

I E A D E I I

AČIŪ! KLAUSIMAI?

MARIUS
GRAJAUSKAS

Advokatas, vadovaujantis partneris

Tel. Nr.: +370 6826 6934

El. paštas: marius.grajauskas@leadell.com

leadell.com

LEA D E L L